

Institut za fizikalnu medicinu,
rehabilitaciju i ortopedsku hirurgiju
Dr Miroslav Zotović

JAVNA ZDRAVSTVENA USTANOVA
DOM ZDRAVLJA
U BANJOJ LUCI

Rast i razvoj djeteta: držanje, kičma, grudni koš i stopala

Draga djeco i roditelji/staratelji,

Ovaj letak je pripremljen kako bismo vam na jednostavan i razumljiv način približili važne teme vezane za rast i razvoj dječijeg tijela.

Cilj nam je da vam pomognemo da prepoznate šta je u razvoju očekivano, a kada je potrebno obratiti se ljekaru.

U nastavku ćete pronaći osnovne informacije o držanju tijela, kičmi, grudnom košu i stopalima.

Srdačan pozdrav!

Tim za skoliozu

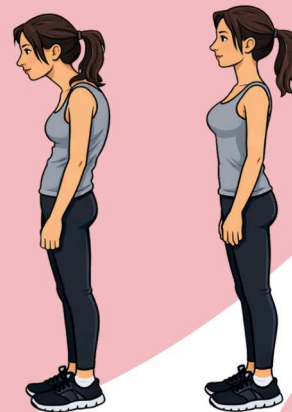
Instituta za fizikalnu medicinu, rehabilitaciju i ortopedsku hirurgiju "Dr Miroslav Zotović"

Tim Centra za rehabilitaciju u zajednici

Dom zdravlja Banja Luka

01 LOŠE DRŽANJE

posturalna disfunkcija

Šta je loše držanje?

Loše držanje je funkcionalni položaj tijela (npr. pogrbljenost, "ramena naprijed", "glava naprijed") koji se može mijenjati voljno i najčešće je povezano s navikama tokom rasta i razvoja, kao što su dugotrajno nepravilno sjedenje, često korištenje telefona i računara u pogrbljenom sjedećem položaju, neprilagođeni uslovi za sjedenje i učenje, te nedovoljno kretanja.

Kod neke djece loše držanje može biti izraženije i zbog slabijeg mišićnog tonusa ili određenih karakteristika koštano - zglobnog sistema.

Važno je znati:

- loše držanje se u pravilu ne liječi fizikalnim tretmanom
- korekcija držanja se postiže prevencijom i pravilnim navikama - kao što su pravilno sjedenje i redovne pauze tokom učenja
- svakodnevno kretanje i redovna fizička aktivnost su, takođe, zdrave navike
- uključivanje djece u sportske ili rekreativne aktivnosti podstiče pravilan razvoj
- važno je voditi računa o tjelesnoj težini i pravilnoj ishrani
- porodica i škola imaju važnu ulogu u prevenciji - kroz savjete o zdravim navikama, časovima fizičkog vaspitanja i podsticanje aktivnog načina života

Napomena: loše držanje $\neq$ krivljenje kičme (skolioza)

Ako izabrani doktor (spec. porodične medicine ili spec. pedijatar) postavi sumnju na skoliozu, dijete se upućuje na specijalistički pregled kod fizijatra ili ortopeda.

02 SKOLIOZA

Šta je skolioza?

Skolioza je trodimenzionalni deformitet kičmenog stuba kojdg djece koji se najčešće otkriva i pogrošava u periodu rasta (naročito u pubertetu). Konzervativno liječenje se vodi prema dokazima, kliničkim smjernicama i jasnim indikacijama.

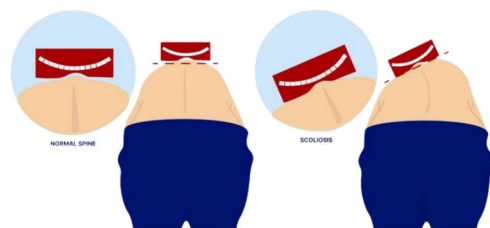
Osnovni principi liječenja:

- praćenje kod manjih krivina i u određenim fazama rasta
- specifične, individualno prilagođene vježbe za skoliozu (PSSE), ciljano i stručno vođene
- mider kod djece/adolescenata sa izraženijim deformitetom i rizikom od daljeg napredovanja deformiteta.
- operativno liječenje se razmatra kod većih krivina prema kriterijumima specijaliste spinalnog ortopeda

KADA DA SE JAVITE LJEKARU?

Roditelji trebaju obratiti pažnju na sljedeće znakove:

- jedno rame ili lopatica djeluju više ili isturenije
- asimetričan struk, "trouglovi" između ruke i trupa nisu jednaki
- pri saginjanju trupa prema naprijed vidi se izbočenje rebara u grudnom dijelu i/ili izraženo izbočenje mišića u slabinskom dijelu leđa
- bol u leđima koji traje, ograničava svakodnevne aktivnosti ili se pogoršava

Ako roditelj primijeti neku od navedenih promjena, treba da se javi **izabranom ljekaru (pedijatru ili porodičnom ljekaru)**.

Na osnovu pregleda, ljekar će procijeniti da li je potrebno dalje praćenje, dodatne pretrage ili upućivanje fizijatru ili ortopedu.

03 DEFORMITETI GRUDNOG KOŠA

Najčešći deformiteti grudnog koša u dječijoj dobi su:

1. Pectus excavatum (udubljena grudna kost) – deformitet koji, zavisno od izraženosti, može uticati na funkciju disanja i rada grudnog koša.
2. Pectus carinatum (izbočena grudna kost, “kokošija prsa”) – prvenstveno estetski deformitet.

Kod blažih oblika obe vrste deformiteta, bez prisustva simptoma, često je dovoljan samo pregled, praćenje i procjena rasta.

Osnovni principi liječenja:

- Kod **Pectus carinatum**: kompresivna ortoza (Pectus aparat) je česta opcija u periodu rasta; nosi se više sati dnevno i djeluje direktnim pritiskom na deformitet, čime se postepeno mijenja njegov oblik.
- Kod **Pectus excavatum**: kod odabranih pacijenata može se razmatrati **specifični program vježbi** kao neoperativna opcija (efekat zavisi od dobi, težine deformiteta i saradljivosti djeteta)
- Operativno liječenje se razmatra kod težih oblika ili simptoma (otežano disanje pri naporu, brzi zamor, bol ili pritisak u grudima, ograničena fizička izdržljivost, značajan psihološki stres), prema procjeni dječijeg ili torakalnog hirurga.

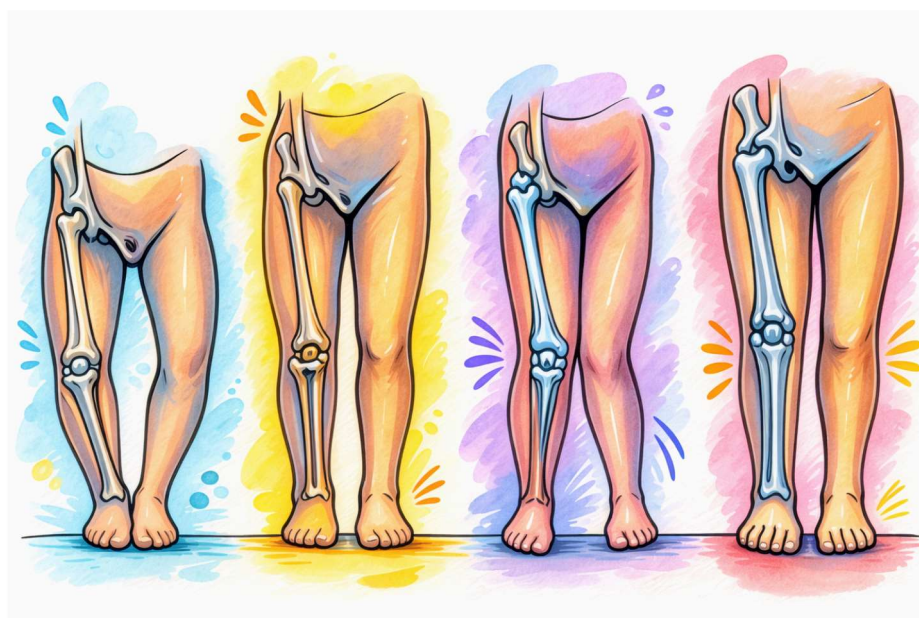
KADA DA SE JAVITE LJEKARU?

U slučaju da uvidite:

- brzo pogoršanje deformiteta
- otežano disanje pri naporu, bol u grudima, slabija tolerancija napora
- izražen psihološki stres zbog narušene estetike uslijed postojanja deformiteta.

04 Xi O NOGE

Normalne varijacije položaja nogu i hoda (npr. „X“ ili „O“ noge) česte su tokom rasta i razvoja djece i najčešće se same ispravljaju vremenom. U takvim slučajevima liječenje nije potrebno, već je važno redovno praćenje rasta i razvoja djeteta.

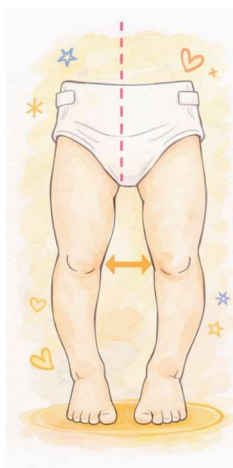
0-18 mjeseci

18-30 mjeseci

3-4 godine

8-10 godina

04 Xi O NOGE

interkondilarna distanca
normalna vrijednost oko 0 cm

intermaleolarna distanca
normalna vrijednost <8 cm

KADA DA SE JAVITE LJEKARU?

Javite se pedijatru ili porodičnom ljekaru ako se javi:

- bol u nogama ili zglobovima
- šepanje ili otežan hod
- ako se položaj nogu ne popravlja nakon očekivanog perioda rasta
- izraženo nizak rast u odnosu na uzrast
- asimetrija (jedna noga drugačijeg izgleda ili položaja)

05 DEFORMITETI STOPALA RAVNA STOPALA

Šta je funkcionalni planovalgus (fleksibilno ravno stopalo)?

Kod mnoge djece je "ravnije stopalo" **normalna varijanta** rasta i razvoja: svod se često oblikuje vremenom, do 12. godine života.

Asimptomatski fleksibilni planovalgus se ne liječi ortopedskim cipelama niti ulošcima "radi svoda", jer **ULOŠCI NE MIJENJAJU PRIRODNI TOK** razvoja kod djece bez simptoma (bol).

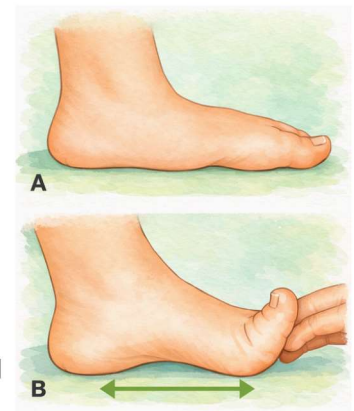
Kada ulošci imaju smisla?

- ako postoji **bol u stopalu/peti/potkoljenici**, zamaranje pri hodu, ili funkcionalno ograničenje, kao i skraćenje jedne noge
- kod odabranih slučajeva uz procjenu specijalista (npr. sumnja na rigidno stopalo, talus transversus i druge anatomske varijante)

KADA DA SE JAVITE LJEKARU?

Javite se pedijatru ili porodičnom ljekaru ako se javi:

- bol u stopalima, petama ili potkoljenicama
- krut deformitet stopala (pri stajanju na prste svod stopala se ne formira)
- učestalo spoticanje, brzo zamaranje ili ograničenje u sportskim i svakodnevnim aktivnostima.

Rast i razvoj djece prate brojne promjene koje su najčešće normalne i prolazne. Informisanost, zdrave navike i praćenje razvoja najbolji su način da se izbjegnu roditeljska zabrinutost i nepotrebno upućivanje specijalistima (fizijatru ili ortopedu), ali i da se na vrijeme prepozna kada je potreban pregled i eventualno liječenje.

Ako imate dilemu ili niste sigurni da li je nešto u razvoju vašeg djeteta drugačije od očekivanog, obratite se porodičnom ljekaru ili pedijatru.

Institut za fizikalnu medicinu,
rehabilitaciju i ortopedsku hirurgiju
Dr Miroslav Zotović

JAVNA ZDRAVSTVENA USTANOVA
DOM ZDRAVLJA
U BANJOJ LUCI